

FONS PERSONAL: Joaquim Ventalló

1. ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

1.1. CODI DE REFERÈNCIA

CAT_AUPC_03_10

1.2. NIVELL DE DESCRIPCIÓ

Fons

1.3. TÍTOL

Fons Joaquim Ventalló

1.4. DATA (ES)

Data de creació: 1930-1936

Data d'agregació: Entre 1997 i 2001, sota la direcció de l'ETSAB d'[Eduard Bru Bistuer](#)

1.5. VOLUM I SUPORT

5 arxivadors amb documentació variada.

Inclou una còpia de la Memòria de la Comissió de l'Aeroport de Barcelona en mecanoscrit de 160 pàgines i 4 exemplars del text resumit de la Memòria redactada per la Comissió Municipal de l'Aeroport de Barcelona i de la memòria redactada per l'assessor tècnic de la mateixa Antoni Puig Gairalt que van estat lliurades a l'Ajuntament de Barcelona. Correspondència personal, fotografies, fulletons de publicitat, retalls de diari, postals, bitllets de transport i factures de viatge.

2. ÀREA DE CONTEXT

2.1. NOM(S) DEL(S) PRODUCTOR(S)

El productor més rellevant de tot el fons és el següent:

- Joaquim Ventalló i Vergés

2.2. HISTÒRIA DEL(S) PRODUCTOR (S)

Joaquim Ventalló i Vergés (Terrassa, 1899 - Barcelona, 1996) fou un escriptor i publicista nebot de Pere Antoni i Josep Ventalló i Vintró. Entre les seves aportacions com a publicista hi ha: *El Mal Temps*, *El Dia*, *l'Estevet*, *La Publicitat*, *La Rambla*, *L'Esport Català*, entre altres publicacions catalanes. Fou particip en el Grup de L'Opinió on hi escriví regularment des de 1928. L'any 1931 fou elegit regidor de l'Ajuntament de Barcelona per l'Esquerra Republicana i va deixar el partit el 1933 per formar, juntament amb Tarradellas i altres, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra (PNRE). Exiliat a França, tornà a Barcelona el 1943, però fins al 1967 no pogué reprendre les seves col·laboracions periodístiques. A més de nombroses conferències entorn dels problemes de l'ensenyament a Catalunya, publicà la novel·la *Pau Canyelles, ex-difunt* (1931), dos treballs de divulgació històrica: *Les escoles populars, ahir i avui* (1968) i *Los intelectuales castellanos y Cataluña* (1976) i traduï al català els llibres de la col·lecció de còmics de *Les aventures de Tintín*. Com a president de la Comissió Municipal de l'Aeroport Internacional de Barcelona (1932-1934) va viatjar a nombrosos països per dur a terme l'Avantprojecte de l'Aeroport de Barcelona (1931-1934).

2.3. HISTÒRIA ARXIVÍSTICA

Es va incorporar a l'Arxiu Gràfic de l'ETSAB després de ser adquirit en una subhasta o llibreter de vell per la direcció de l'ETSAB. Es desconeix la data exacta però és anterior al 2002.

2.4. DADES SOBRE L'INGRÉS

Fons comprat en una subhasta per l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona entre 1997 i 2001. Es va pagar unes 500.000 pts. aproximadament (3.000 €).

3. ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

3.1. ABAST I CONTINGUT

El fons "Ventalló" inclou una sèrie de documentació variada sobre l'aviació que permet conèixer, en general, l'inici dels dirigibles (Zeppelin) i els viatges de la Comissió Municipal de l'Aeroport Internacional de Barcelona per Europa per tal de rebre assessorament per a la construcció del nou aeroport barceloní al Baix Llobregat. A més, dona una visió, a grans trets, dels inicis de l'aviació arreu del món i, concretament, a Catalunya.

El fons s'ha agrupat en cinc arxivadors:

La carpeta 1 conté:

- 13 fotografies del primer *Graf Zeppelin* a Munic el 1934.
- 10 postals de 10 x 15 cm, 12 fotografies de 7 x 9 cm de l'Aeroport de Munic de l'any 1932.
- Llibret per a l'obertura de l'aeroport de Munich-Oberwiesenfeld l'any 1931.

- 4 fotografies 13 x 18 cm del Dr. Eckener al Palau de la Generalitat, Barcelona, amb el president Macià, Joan Alavedra, secretari del president; Carles Pi i Sunyer; Enric Pérez i Farràs, cap dels Mossos d'Esquadra; el comandant Lehmann, segon cap de l'aeronau; i una comissió de l'aeroport l'any 1932. La fotografia va ser publicada a *La Vanguardia* el dia 12 de novembre del 1932.
- Traducció al català del discurs que Dr. Hugo Eckener va impartir a l'Ajuntament de Barcelona el dia 20 de novembre del 1932.
- 118 retalls de premsa sobre aviació entre els anys 1932 i 1935.
- 3 diaris noruecs del 5 d'agost del 1932.
- 52 retalls de premsa sobre aviació de l'abril del 1936.
- 71 retalls de premsa sobre aviació entre els anys 1936-1939.
- Itinerari i bitllets de transport i hotel del viatge per Europa que va realitzar Joaquim Ventalló el 1932.

La carpeta 2 conté:

- Bitllets de transport, postals, mapes i horaris de vols del viatge per Europa que van fer la Comissió Municipal de l'Aeroport Internacional de Barcelona durant els anys 1931 i 1933.
- 15 fotografies 15 x 20 cm de diversos aeroports i avions preses durant el viatge a Amsterdam-Batavia que van realitzar per part dels membres de la Comissió Municipal de l'Aeroport de Barcelona l'estiu del 1932.
- 2 tríptics d'aviatge del 1931.
- 8 fulls amb qüestions sobre la creació de l'Aeroport de Barcelona atribuït a J. Ventalló.
- Exemplar de la revista *Barcelona Atracción* (número 262 de l'any 1933) que inclou l'article "Exposición de proyectos del Aeropuerto de Barcelona".
- 53 cartes dirigides a Joaquim Ventalló de diverses entitats convidant-lo a diferents esdeveniments els anys 1932-1933.
- Escrit d'Antoni Armangué Feliu sense data.
- Memòria de les tasques realitzades per la Comissió Municipal de l'Aeroport de l'anterior Ajuntament.
- Dades estadístiques de l'Escola d'Aviació de Barcelona el 1934 i 1935.
- Recompte i estadístiques de vols d'Air France el 1935.
- 5 retalls de premsa relacionats amb l'aviació a França el 1935.
- 5 bitllets de transport i hotels de Joaquim Ventalló
- *Revista de Barcelona* el 1956 sobre l'aviació i els seus principis a Barcelona.
- Itinerari i bitllets del viatge de la Comissió de l'Aeroport de Barcelona per Europa l'any 1932.
- Escrit de la biografia de Manuel Colomer guanyadora d'un concurs per a premiar la millor biografia de Manuel Colomer.
- Informes anuals del 1929, 1930, 1931 de l'Administració de l'Aeroport d'Hamburg.
- Revista de l'aeroport terrestre i marítim de Travemünde de l'any 1930.
- Revista *Chronique Air Union* (volum I, número 2 de l'any 1931).

- Informe anual 1930-1931 de l'empresa Hanseatic a l'Aeroport Travemünde de Lübeck.
- Revista Impressió especial d'arquitectura: el nou aeroport de Munic del 1930.
- Diagrama d'autor no identificat, probablement Joaquim Ventalló, que identifica els agents que poden representar una amenaça o escull per a la Comissió de l'Aeroport de Barcelona.
- 2 retalls de premsa francesa de la delegació de Barcelona a l'aeroport de Toulouse 1932.
- 1 diagrama amb les aerolínies que operen entre algunes ciutats europees (Espanya, Portugal, França, Itàlia, Alemanya, Suïssa i Anglaterra).
- Esbós biogràfic de José Canudas sense data.
- 8 documents de propaganda francesa sobre aviació entre els anys 1932-1936.
- 4 plànols de l'aeroport d'Hamburg sense data.

La carpeta 3 conté:

- 1 exemplar mecanoscrit de la Memòria de la Comissió de l'Aeroport de Barcelona. Gener 1933. 160 pàgines. Conté plànols i mapes.
- 4 exemplars del text resumit de la Memòria redactada per la Comissió Municipal de l'Aeroport de Barcelona i de la memòria redactada per l'assessor tècnic de la mateixa Antoni Puig Gairalt que han estat lliurades a l'Ajuntament de Barcelona. Gener 1933. 90 pàgines. Conté plànols i mapes.

La carpeta 4 conté:

- El programa oficial de la Festa de l'Aviació del 1934 a Barcelona.
- 13 plànols sobre el Pla d'enfocament de l'Aeroport de Barcelona
- Un exemplar del programa de viatges de primavera i estiu del *Graf Zeppelin* el 1933.
- 22 retalls de premsa sobre l'Exposició de l'Avantprojecte de l'Aeroport de Barcelona celebrada a Plaça Catalunya l'any 1933.
- 10 retalls de premsa sobre l'aviació de l'any 1934.
- 3 revistes *Iberica* relacionats amb l'aeronàutica del 1935.
- 4 còpies de la síntesi en mecanoscrit en català i castellà del discurs que va fer Joaquim Ventalló explicant el projecte de l'Aeroport de Barcelona 1933.
- 7 cartes de la Comissió dirigides a l'Ajuntament de Barcelona l'any 1932.
- Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya del 26 de maig del 1934 (núm. 146 volum II).
- Carta de Josep Canudas a l'Ateneu Republicà de Gràcia sense data.
- Carta d'Air France a Joaquim Ventalló sense data.
- 23 documents d'estats de comptes i pressupostos dels viatges i dietes relacionats amb el projecte de l'Aeroport de Barcelona.
- 4 fotografies de persones no identificades.
- 18 retalls de premsa sobre les "Charlas aereas" i aviació de l'any 1934.
- Carta de Joaquim Ventalló
- 3 cartes de diferents remitents adreçades a Ricard Ribas el 1936.

- 12 retalls de premsa de la revista *El Gráfico* entre el 1919 i 1925.

La carpeta 5 conté:

- 15 bitllets de transports varis i targetes d'equipatge.
- 4 plànols de l'aeroport de Barcelona.
- Mecanoscrit de Joaquim Ventalló sobre la mort de Josep Canudas l'any 1975.
- Memòria - diari de l'Aeroport entregat als components de la Comissió l'any 1935.
- Diari de l'Aeroport de Barcelona de l'any 1935
- 4 còpies de dibuixos i 9 fotografies dels plànols del projecte d'aeroport de Barcelona de l'arquitecte Antoni Puig i Giralt de l'any 1932.
- 2 retalls de diaris alemanys del 1932.
- 11 retalls de premsa sobre aviació del 1935.
- 60 retalls de premsa en català, castellà i francès sobre l'aviació 1932-1935.
- 5 dibuixos i 4 plànols de l'aeroport de Barcelona sobre l'avantprojecte del 1932.
- 2 tríptics de turisme de Marrakech sense data.
- 1 fotografia de Casablanca i 2 de Marrakech sense data.
- 1 mapa Toulouse-Alacant i d'Alacant-Casablanca en color sense data.
- 1 diagrama de les diverses connexions entre aeroports europeus de l'any 1932.
- 1 mapa cartogràfic del Marroc sense data.
- 1 mapa d'Europa de les connexions de la companyia aèria Lufthansa l'any 1931.
- Dos bitllets de vol de Joaquim Ventalló (Berlin-Londres i Barcelona-Berlin) de la companyia Lufthansa del 1932.
- Tres bitllets de vol de Joaquim Ventalló (París-Lyon, London-París i Lyon-Marsella) de l'aerolínia Air Union el 1932.
- 3 cartes dirigides a l'alcalde de Viladecans, Joaquim Planas, sense data.
- 4 fullets de viatges de Joaquim Ventalló.
- 16 resums de l'Agence Espagne sobre notícies publicades a la premsa internacional relacionades amb l'aviació. Del número 534-760. Anys 1938-1939. Enganxat a darrere de cada full hi ha un retall de diari que no està relacionat amb el comunicat escrit. Probablement els fulls s'han conservat perquè han estat utilitzats com a suport pels retalls de diari que s'han enganxat al revers.

3.2. SISTEMA D'ORGANITZACIÓ

En un primer tractament arxivístic, la documentació està agrupada per tipologia de documents (retalls de premsa, correspondència, postals), temàtica (viatges, construcció aeroport) i dates.

4. ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

4.1. CONDICIONS D'ACCÉS

Documentació d'accés lliure, a excepció dels documents que continguin dades de caràcter personal.

4.2. CONDICIONS DE REPRODUCCIÓ

Documentació de domini públic.

Citar el fons com a:

Fons Joaquim Ventalló. Arxiu Gràfic de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB). Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

4.3. LENGÜES I ESCRIPTURES DELS DOCUMENTS

Majoritàriament, la documentació està escrita en català tot i que hi ha documents en castellà. Retalls de premsa en català, castellà, francès, alemany i noruec.

4.4. CARACTERÍSTIQUES FÍSiques I REQUERIMENTS TÈCNICS

4.5. INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ

No hi ha altres inventaris o relació de documents d'aquest fons.

5. ÀREA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

5.1. EXISTÈNCIA I LOCALITZACIÓ DELS ORIGINALS

Els originals es troben a:

Universitat Politècnica de Catalunya

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona

Arxiu Gràfic

Av. Diagonal, 649

08028 Barcelona

5.2. EXISTÈNCIA I LOCALITZACIÓ DE LES REPRODUCCIONS

No ens consta que n'existeixin.

5.3. DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

Altres arxius que contenen documentació relacionada amb Joaquim Ventalló i l'avantprojecte:

- Inventari del Fons FP Subsèrie Joaquim Ventalló i Vergés de la Biblioteca del Pavelló de la República de la Universitat de Barcelona (2006). *Dipòsit Digital Universitat de Barcelona*. [Consulta: 22 de setembre 2021]. Disponible a: http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/18003/1/FP_Ventallo.pdf.
- Fons Antoni Puig i Gairalt, dipositat a l'arxiu del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC).
- Projecte de l'Aeroport de Barcelona. Arxiu Contemporani Municipal de Barcelona. <https://catalegarxiuunicipal.bcn.cat/ms-opac/permalink/1@38102>

- Conferència de Joaquim Ventalló sobre el projecte de l'Aeroport de Barcelona. [Fotografia] 23/02/1933. Arxiu Fotogràfic de Barcelona. <https://catalegarxiumunicipal.bcn.cat/ms-opac/permalink/1@450564> .
- Exposició de plànols de l'avantprojecte de l'Aeroport i del Port Aeri per a zepelins. [Fotografia] 11/02/1933. Arxiu Fotogràfic de Barcelona. <https://catalegarxiumunicipal.bcn.cat/ms-opac/permalink/1@443527>

6. ÀREA DE NOTES

6.1. NOTES

7. ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

7.1. AUTORIA I DATA (ES)

Eulàlia Català Castro, febrer 2022.

Revisat per Carmen Rodríguez Pedret, Neus Vilaplana Moreno, Laia Lorenzo Serra, Sílvia Suñer Lázaro, maig de 2022.

7.2. FONTS

- Hugo Eckener (2004). *Biografías y Vidas. La enciclopedia biográfica en línea*. [Consulta: 22 de setembre 2021]. Disponible a: <https://www.biografiasyvidas.com/biografia/e/eckener.htm>
- Vinyes i Roig, Pau (2021). *La ciutat republicana s'enlaira. L'avantprojecte de l'aeroport de barcelona (1931-1934)*. 2a edició. [Barcelona]: Llop Roig, 2021.
- Vinyes i Roig, Pau (2013). *Visca la República! Joaquim Ventalló, periodista, polític, poeta i traductor*. [Consulta: 22 de setembre 2021]. Disponible a: <https://irla.cat/wp-content/uploads/2015/10/ventall%C3%B3.pdf>

7.3. REGLES I CONVENCIONS

Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius, 2007.